
Vyšiel Filmový kalendár 2010 s Paľom Bielikom a nové publikácie o filmovej histórii a filmovom rozprávaní

Ku koncu roka Slovenský filmový ústav (SFÚ) každoročne prekvapí ponukou nových knižných publikácií. Tento rok majú čitatelia so záujmom o filmovú literatúru možnosť rozšíriť svoju knižnicu o publikácie filmovej historičky Jeleny Paštékovej *Rozprávanie o rozprávaní* a filmovej teoretičky Márie Ferenčuhovej *Odložený čas*. Tradične v tomto čase vychádza aj nástenný *Filmový kalendár*. Na rok 2010 sú jeho obsahom fotografie slovenského režiséra a herca Paľa Bielika.

Rozprávanie o rozprávaní

Monografia *Rozprávanie o rozprávaní* Jeleny Paštékovej sa zaoberá premenlivými vzťahmi medzi literárnou a filmovou naráciou. Prvá kapitola pod vplyvom postštrukturalizmu a postmoderny na sklonku 20. storočia načrtáva ich znakovú charakteristiku a zmenu postavenia oboch typov rozprávania, druhá hovorí o problematike filmových adaptácií a ich typológiu ozrejmjuje na príkladoch zo svetovej literatúry a filmu. Tretia kapitola sa venuje kontextu slovenskej tvorby na rozhraní 40., 50. a 60. rokov a na príklade filmového prepisu prózy Janka Jesenského *Štvorylka* demonštruje metodiku intermedialnej transformácie. V prozaicko-filmovej tvorbe Alfonza Bednára a v jeho spolupráci so Štefanom Uhrom autorka vidí východisko moderného filmového rozprávania na Slovensku. „Zahraničné filmy reprezentuje klasika od čias nemého filmu (*Cesta na Mesiac, Upír Nosferatu, Fantomas, Zrodenie národa*) cez zvukový film (*Občan Kane*) až po modernizmus (*Kurosawa, Bergman, Fellini, Antonioni*),“ dopíňa Jelena Paštéková, ktorá aj na týchto filmoch dokumentuje svoj názor v oblasti komparácie filmového a literárneho rozprávania.

V publikácii sa autorka čitateľom prihovára prístupnou formou. Hovorí, že „*zvolila som čo najjednoduchší spôsob rozprávania, otvorený a dúfam tiež trochu zábavný, ako naznačujú aj názvy kapitol, napríklad „Mať známosť nie je bezpečné, jesť ľudí je neslušné“.* Odbornej terminológii som sa vyhnúť nemohla, ale obišla som „redefinície“ a triedenie pojmov, ktoré sa vyvojili z dnešného naratologického rohu hojnosti. Vychádzala som z toho, že vzťah literatúry a filmu sa v priebehu času menil podľa aktuálnych umeleckých programov a v prípade filmu aj podľa jeho technických vyjadrovacích možností. Za dôležitú pokladám medialitu rozprávania, ktorá sa okrem špecifickosti vyjadrenia viaže na širšie dobové kultúrne obsahy. Som teoretička, ale aj literárna a filmová historička a zaoberám sa slovenským umením druhej polovice 20. storočia: konkrétne diela a tvorba pre mňa vždy predstavujú praktickú korekciu teórie“.

„Verím, že moju knižku objavia kinofili, knihomoli a všetci tí, ktorých priťahuje a vzrušuje to, čo je „medzi“,“ hovorí autorka publikácie *Rozprávanie o rozprávaní*, ktorá vyšla v edícii Studium, určenej študentom vysokých škôl filmového a humanitného zamerania, ale aj tým, ktorí sa filmom zaoberajú iba okrajovo. Kniha má 136 strán a do konca decembra je v predaji za zvýhodnenú cenu 5,97 EUR.

Odložený čas

Kniha *Odložený čas* Márie Ferenčuhovej skúma občas dosť zložité vzťahy historikov k archívnym filmovým prameňom i k dokumentárnym filmom a zároveň vzťah dokumentaristov k minulým udalostiam. Predkladá a snaží sa zodpovedať otázku zobraziteľnosti minulosti a filmového uchopenia histórie. Definuje temporálne režimy písomných a filmových prameňov i temporalitu historiografických textov a dokumentárných filmov. Témou knihy sú teda reprezentácie minulosti, prípadne dnes už archívne reprezentácie niekdajšej súčasnosti, vzťahujúce sa predovšetkým k obdobiu 40. rokov 20. storočia, vytvorené či už prostredníctvom textov alebo non-fiction filmov a dokumentárných filmov. Na nich autorka demonštruje, čo ovplyvňovalo spôsoby zobrazenia jednotlivých udalostí, aké zobrazovacie kánony prevládali, a ako, resp. v závislosti na čom sa postupne reprezentácie dejín menili.

Publikácia *Odložený čas* je prepracovanou verziou doktorandskej práce Márie Ferenčuhovej „*Zobraziteľné a nezobraziteľné vo filme: fakt, udalosť, história*“. Podľa autorky „*otázka zobraziteľnosti je pre audiovizuálne médiá kľúčová: na jednej strane je to pre nás samozrejmosť – neustále sme konfrontovaní s obrazmi aktuálnej alebo minulej reality, no niekedy (napríklad v prípade televízneho spravodajstva) nemáme čas zaoberať sa povahou týchto mediálnych reprezentácií; vďaka ich vysokej ikonickosti ich skrátka považujeme za fragmenty skutočnosti. S nepresnosťou a neúplnosťou zobrazenia úzko súvisí skúmanie hraníc zobraziteľného*“.

Publikácia nie je určená výhradne úzkej skupine čitateľov. Autorka hovorí, že „*cieľovou skupinou pri jej písaní síce boli študenti filmovej teórie a dokumentárnej tvorby, ale téma môže osloviť aj študentov histórie, prípadne samotných historikov, ktorí na Slovensku dodnes prístupujú k filmovým materiálom len zriedkakedý*“. Podľa jej slov kniha nie je koncipovaná ako učebnica, ale skôr ako esej o možnostiach historiografie a dokumentárnej tvorby a dodáva: „*neuzatvára sa tak ani pred čitateľmi – laikmi, ktorých skrátka zaujíma dokumentárny film alebo história*“. Kniha vyšla v edícii Camera lucida, zameranej na zahraničnú a domácu teoretickú a filmologickú literatúru. Má 166 strán a do konca decembra je v predaji za zvýhodnenú cenu 5,97 EUR.

Filmový kalendár 2010

Tohtoročný nástenný filmový kalendár SFÚ vyšiel pri príležitosti 100. výročia narodenia Paľa Bielika. Je poctou jednému z najvýznamnejších tvorcov doterajšej histórie slovenskej kinematografie. Kalendár obsahuje zábery z nakrúcania dvanástich diel, konkrétne z filmov *Hlavátky* (1943), *Varúj..!* (1946), *Vlčie diery* (1948), *Priehrada* (1950), *Lazy sa pohli* (1952), *V piatok, trinásteho...* (1953), *Nie je Adam ako Adam* (1956), *Štyridsaťštyri* (1957), *Kapitán Dabač* (1959), *Jánošík I – II* (1962/63), *Majster kat* (1966) a *Traja svedkovia* (1968). SFÚ pri príležitosti výročia Paľa Bielika vydá v roku 2010 aj monografiu *Paľo Bielik a slovenská filmová kultúra* autorky Petry Hanákovej a v DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov tiež výber z režisérovej tvorby príslušného obdobia. *Filmový kalendár 2010* sa do konca decembra 2009 predáva za zvýhodnenú cenu 3,29 € / 99 Sk.

Všetky tri edičné výstupy sú v predaji na Vianočných trhoch na Františkánskom námestí v Bratislave za zvýhodnenú cenu. Záujemcovia ich nájdu aj v predajni Slovenského filmového ústavu (SFÚ) KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. č. 43 v Bratislave. Viac informácií nájdete na www.sfu.sk a www.klapka.sk.